

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MASTER studije Pravnog Fakulteta UCG – PRAVO KONKURENCIJE –

USAGLAŠENE PRAKSE KAO PREPREKA SLOBODNOJ KONKURENCIJI NA UNUTRAŠNJEM TRŽIŠTU EU

*Concerted practices as distortion of the free competition in the EU
internal market*

mr Nikolina Tomović,
Saradnica u nastavi, Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore

Zašto su usaglašene prakse zabranjene?

- Jedinstveno tržište EU
- Zaštita potrošača
- Očuvanje uslova za razvoj inovacija
- Očuvanje prirodne tržišne dinamike
- Očuvanje uslova za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Prevencija zloupotrebe dominantnog položaja

Ratio legis

- Teško je pronaći direktne dokaze o postojanju zabranjenih sporazuma
- Koncept usaglašenih praksi omogućava sankcionisanje određenih nedozvoljenih kolektivnih radnji, na osnovu indirektnih dokaznih elemenata

ZABRANA USAGLAŠENIH PRAKSI

- čl. 101 (1) *Ugovora o funkcionisanju EU*:
- “Zabranjeni su kao nespojivi sa unutrašnjim tržištem: svi sporazumi između učesnika na tržištu, odluke udruženja učesnika na tržištu i usaglašene prakse koje mogu uticati na trgovinu između država članica, a koji za cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na unutrašnjem tržištu...”

DEFINICIJA U PRAKSI SUDA PRAVDE

- Slučaj *Dyestuffs*, C-48/69, *Dyestuffs, Imperial Chemical Industries Ltd v. Commission*, 1972.
- “Usaglašenu praksu možemo razumjeti kao oblik saradnje ili koordinacije između privrednih društava koja, bez obzira na to što nije dosegla nivo zaključenog sporazuma, ima odlike svjesnog postupanja ka ostvarivanju saradnje u praksi, čime kreira rizik za slobodnu konkurenciju.”

DEFINICIJA SPORAZUMA?

- Sporazum se bazira na postojanju subjektivnog elementa, koji je i suština sporazuma, a ogleda se u susretu ili **usaglašavanju volja** između najmanje dva privredna subjekta, povodom implementacije određene politike, ostvarivanja određenog cilja ili prilagođavanja određenom ponašanju na tržištu... *Bayer AG v. Commission* (Slučaj T-41/96, *Bayer AG v. Commission*, 2000).
- Dokle god postoji usaglašenost volja koju prati vjerodostojna izjava namjere stranaka, sama forma nije bitna za ocjenu postojanja sporazuma!
- **Može proisteći iz pisanih i nepisanih komunikacija, „džentlmenkih sporazuma“, osnivanja strukovnih udruženja...** *Slučaj C-28/77 Tepea v. Commission*, 1978; *Slučaj C-41/69 Chemiefarma NV v. Commission*, 1970; *Slučaj T-143/89 Ferriere Nord SpA v. Commission*, 1995; *Slučaj C45/69 Boehringer Mannheim GmbH v. Commission*, 1970; *Slučaj T-150/89 Martinelli v. Commission*, 1995; *Slučaj C-85/76 Hoffmann-La Roche & Co. AG v. Commission*, 1979.

- U slučaju **Volkswagen AG v. Commission** Sud je zauzeo stanovište da je Evropska komisija preširoko tumačila pojam sporazuma, te da nije postojala adekvatna izjava o namjeri stranaka da se obavežu na određeno ponašanje, pa samim tim ni sporazum;
 - 1. Volkswagen je svojim distributerima automobila širom EU uputio cirkularne ugovore u kojima je nastojao da utiče na njihovu politiku popusta za određene modele automobila;
 - 2. Nakon što su distributeri potpisali takav ugovor, Komisija je pokrenula postupak zbog prećutnog pristajanja na zabranjenu ugovornu varijaciju koju je predložio Volkswagen, iako nije bilo dokaza o tome da je došlo do njene implementacije u praksi;
 - 3. Ipak, Sud je smatrao da Komisija ne može na osnovu jednostranog istupanja stranke da ocjenjuje da je došlo do povrede prava konkurencije u ovom slučaju, te da je takva vrsta jednostranog istupanja van dometa čl. 101(1) UFEU.
- *Slučaj T-62/98 Volkswagen AG v. Commission, 2000.*

USAGLAŠENE PRAKSE

SPORAZUM

Ako dva konkurenta sklope ugovor o određivanju iste cijene za svoju robu, to je zabranjeni sporazum.

Ako se dva konkurenta sastanu i razmijene informacije o namjeravanoj komercijalnoj politici, to je usaglašena praksa samo kada strane uzmu u obzir ove informacije pri osmišljavanju svoje buduće komercijalne politike.

USLOVI DOKAZIVANJA USAGLAŠENIH PRAKSI

- Ostvaren **kontakt** između učesnika na tržištu / konkurenata
- **Susret** njihovih **volja** / konsenzus o saradnji, umjesto o međusobnoj konkurentnosti
- Ostvaren oblik **koordinacije** istupanja na tržištu
- **Uzročna veza** između ostvarene komunikacije i koordinacije ponašanja koja je uslijedila

T-Mobile Netherlands

Slučaj C-8/08, T-Mobile Netherlands BV and Others v. Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, 2009.

- ✓ Nacionalno tijelo za zaštitu konkurencije je kaznilo pet mobilnih operatera zbog razmjene povjerljivih informacija i narušavanja konkurencije – nacionalni sud uputio prethodna pitanja Sudu pravde;
- ✓ Prema stavu Suda, za kreiranje uslova koji ugrožavaju tržišnu neizvjesnost i dovode do ograničenja konkurencije, odnosno umanjuju samostalnost učesnika na tržištu u odlučivanju i tržišnom istupanju, **dovoljno je i prisustvo učesnika jednom sastanku na kojem se raspravlja o cjenovnoj politici ili sličnim strateškim informacijama;**
- ✓ Sud je istakao da broj sastanaka između učesnika nije presudan za odluku, već zaključak o tome da li je konkretan sastanak (ili više njih) **omogućio učesnicima na tržištu da razmijenjene informacije uzmu u obzir prilikom određivanja budućeg istupanja na konkretnom tržištu i svjesnog uspostavljanja saradnje sa ciljem ograničenja konkurencije;**
- ✓ Sud je napomenuo da zaključak o ograničenju konkurencije spram objekta ne mora biti potkrijepljen primjenom restriktivne prakse o kojoj je na sastanku bilo riječi, već je dovoljno da razmjena informacija ima potencijal da promijeni normalne tržišne uslove i utiče na konkurenciju.

Bavaria

Slučaj T-235/07 Bavaria NV v. Commission, 2011.

- ✓ Nekoliko proizvođača piva je tvrdilo da su, uprkos diskusiji o odobravanju popusta trgovinskom sektoru, nastavili da samostalno utvrđuju i primjenjuju poslovne strategije;
- ✓ Ipak, Sud je pošao od pretpostavke da konkurenti **svakako uzimaju u obzir razmijenjene informacije** prilikom određivanja poslovne politike, naročito onda kada se privredni subjekti redovno sastaju tokom dužeg perioda, kao što je to bio slučaj;
- ✓ Iako je Sud prihvatio činjenicu da je u navedenom periodu svaka pivara vodila samostalnu politiku poslovanja, smatrao je da to nije dovoljno za pobijanje pretpostavke da pivari nikada nijesu uzeli u obzir informacije koje su razmijenjene na sastancima prilikom utvrđivanja svog ponašanja na tržištu;
- ✓ Sud je ostao pri stanovištu da je za dokazivanje usaglašene prakse dovoljno da je jedan konkurent otkrio svoje buduće namjere, čime je **smanjio tržišnu neizvjesnost** svog budućeg ponašanja i uticao na ostale konkurente na tržištu

Tesco

Slučaj 1188/1/1/11, Tesco v. Office of Fair Trading, 2012.

- ✓ Nekoliko tržišnih subjekata, uključujući i Tesco, razmjenjivali su informacije o budućim maloprodajnim cijenama sira britanskog porijekla, putem svojih zajedničkih dobavljača;
- ✓ Nacionalni sud je ustanovio da i takva, indirektna razmjena informacija (*hub and spoke ili A-B-C information exchange*), vodi uspostavljanju usaglašene prakse, i to kroz dvije faze: U prvoj fazi, trgovac na malo dijeli informacije o budućoj cjenovnoj politici sa dobavljačem, s namjerom da dobavljač istu informaciju podijeli sa ostalim trgovcima koje snadbijeva; U drugoj fazi, ostali trgovci primaju informaciju od dobavljača, znajući da je ona podijeljena od strane prvog trgovca i koriste informaciju prilikom utvrđivanja svoje buduće tržišne politike;
- ✓ Mora se dokazati da je dobavljač prenio informaciju ostalim trgovcima, koji su imali u vidu porijeklo informacije (da je ona podijeljena od strane prvog trgovca), kao i da su trgovci uzeli u obzir sadržinu primljene informacije prilikom uspostavljanja svoje cjenovne politike;
- ✓ Neophodno dokazati „stanje svijesti“ svakog od trgovaca, kako bi se utvrdilo da su razgovori između njih i dobavljača prevazišli uobičajene komercijalne poslove i da su umjesto toga doveli do nezakonitog, iako indirektnog, elementa usaglašavanja.

Dole Food

Slučaj C-286/13P, Dole Food and Dole Fresh Fruit Europe v. Commission, 2015;

- ✓ Nekoliko zaposlenih u društvima koja su se bavila trgovinom banana su putem telefonskih poziva razmjenjivali informacije u vezi sa određivanjem cjenovnih kvota banana na sedmičnom nivou;
- ✓ EK je pokrenula istragu protiv Dole Food i drugih kompanija uključenih u trgovinu bananama (Chiquita i Del Monte), a optužbe su se odnosile na koordinaciju cijena i razmjenu informacija;
- ✓ Međutim, slučaj je pratila nejasnoća u pogledu uticaja ovih razgovora na formiranje konačnih cijena, budući da cjenovne kvote koje su bile predmet diskusije nijesu bile aktuelne cijene, niti polazište za pregovore o aktuelnim cijenama; Takođe, utvrđeno je i da zaposleni koji su učestvovali u ovim diskusijama nijesu bili ovlašćeni da određuju cjenovne kvote;
- ✓ Sud se u odluci pozvao na formulacije iz T-Mobile slučaja, prema kojima se dalo zaključiti da su ovakvi razgovori omogućili smanjenje neizvjesnosti u pogledu budućeg istupanja tržišnih učesnika i da predstavljaju ograničenje konkurencije spram objekta, zbog čega su navedena društva na kraju i podlegla primjeni zabrane.

Asnef–Equifax

Slučaj C-238/05, Asnef–Equifax, Servicios de Información sobre Solvencia y Crédito v. Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), 2006.

- ✓ Nekoliko banaka je nastojalo da formira registar o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita u cilju razlikovanja onih korisnika za koje postoji veća vjerovatnoća da će izvršiti kreditnu obavezu i onih za koje opravdano postoji vjerovatnoća da će imati poteškoća u otplati kredita – **da li razmjena informacija o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita predstavlja oblik restriktivne aktivnosti između kreditnih institucija?**
- ✓ Opšti pravobranilac: odsustvo informacija o riziku (ne)izvršenja obaveza korisnika kredita bi nužno povećalo i rizik koji snose kreditne institucije, zbog čega bi došlo i do povećanja troškova obračuna kredita za sve korisnike – i oni korisnici za koje postoji manja vjerovatnoća da će imati problema sa otplatom kreditne sume bi morali snositi veće troškove obrade kredita nego što bi to morali kada bi institucije bile u poziciji da preciznije procijene vjerovatnoću uredne otplate.
- ✓ Sud: povreda odredbi prava konkurencije se ne mora nužno ogledati u svakom obliku razmjene informacija, u ovom slučaju je razmjena informacija bila usmjerena ka poboljšanju ponude kredita i po svojoj prirodi nije bila usmjerena ka ograničenju konkurencije.

STANDARDI U ODLUČIVANJU I ZAKLJUČCI

- Svi subjekti na tržištu istupaju samostalno i nezavisno utvrđuju politiku poslovanja
- Standard utvrđivanja postojanja povrede zavisi od cilja ili posljedice sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije
- Sud će uzeti u obzir postojanje drugog razumnog objašnjenja za određeno tržišno postupanje i dobrobit na strani potrošača
- Paralelizam tržišnog ponašanja se javlja kao prvi indikator postojanja usaglašene prakse, ali se odluka o primjeni sankcije ne može izvesti samo na osnovu postojanja paralelizma.
- Razmjena informacija strateške prirode utiče na samostalno i nezavisno istupanje tržišnih učesnika i kao takva predstavlja povredu pravila o zaštiti konkurencije
- Nije dovoljno da subjekti dokažu da nijesu upotrijebili informacije koje su razmijenjene, već će povreda postojati i u slučajevima kada je jedan konkurent otkrio svoje buduće namjere, čime je smanjio tržišnu neizvjesnost i uticao na ostale učesnike na tržištu
- Učesnici na tržištu se mogu odbraniti od optužbe za učešće u restriktivnoj aktivnosti putem javnog distanciranja od predloženog restriktivnog mehanizma ili prijavom subjekata nadležnom regulatornom tijelu

Za dalja čitanja:

- Lorenz Moritz, *An Introduction to EU Competition Law*, Cambridge University Press, 2013.
- Whish Richard, Bailey David, *Competition Law*, 9th edition, Oxford University Press, 2018.
- Jones Alison, Sufrin Brenda, *EU Competition Law – Text, Cases, Materials*, Oxford University Press, Sixth Ed. 2016.
- Ezechiel Ariel, *EU Competition Law – An Analytical Guide to the Leading Cases*, Seventh Ed, HART Publishing, 2021.
- Fox M. Eleanor, Gerard Damien, *EU Competition Law – Cases, Texts and Context*, Edward Elgar Publishing, 2017.
- Reich Norbert, Nordhausen Scholes Annette, Scholes Jeremy, *Understanding EU Internal Market Law*, Cambridge, 2015.
- Gassler Martin, *Information Exchange Between Competitors in EU Competition Law*, International Competition Law Series, Vol. 88, Kluwer Law International, 2021.

HVALA NA
PAŽNJI!

